

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

§. 2. Ostenditur verius Prædeterminationem physicam non esse
requirendam ad causas sive necessarias, sive liberas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

plicationem causæ secundæ ad agendum aliam esse necessariam, quam ut Deus in actu primo paratus sit suum illi concursum præstare ad agendum, & creaturâ seipsam determinante, Deus simul per eandem actionem cum illa operetur: quod ex dictendis magis exponetur.

§. II.

Ostenditur Prædeterminationem Physicam non esse admittendam ad causas sive necessarias, sive liberæ.

Dico primò, Ad actiones causæ necessariæ superflua est omnis physica prædeterminatio.

Probat. Ideo ab aliis requiritur illa prædeterminatio, ut causa creata per illam determinetur ad agendum. Sed causa necessaria per naturam & entitatem suam est sufficienter determinata ad agendum positis omnibus ad actionem prærequisitis ex parte creaturæ, & decreto præbendi concursum concomitantem ex parte Dei, absque alio determinante, aut applicante. Ergo illa prædeterminatio in causis necessariis est omnino superflua.

Neque dicas, ad hoc requiri præmotionem divinam ut potentia creata, per se incompleta & insufficientis, à causa prima compleatur & applicetur ad agendum, sicut instrumenta debent præmoveri & applicari à causa principali.

Nam contra, causâ necessaria posita cum omnibus prærequisitis, & concursu Dei sibi oblato, per seipsam ita est completa ad agendum, ut nequeat actionem omittere; idè enim causa illa dicitur necessaria, quia ad unum est determinata sine potentia ad oppositum: ergo illa sic constituta non requirit aliunde ad agendum applicari. Neque verum est quod creaturæ se habeant sicut instrumenta illa quibus nulla inest virtus operandi, ideoque debent ab artifice præmoveri: habent enim causæ creatæ virtutem intrinsecam à Deo sibi inditam respectu effectuum ad quos ex sua natura ordinantur; non enim admittent adversari illas merè passivè, & mortuo modo ad agendum admoveri, sicut in instrumentis propriè dictis fieri solet.

At, inquit, cum Philosopho 2. *Physic. textu 33.* Omne quod movetur ab alio movetur. Sed non ab alio quàm à Deo: ergo prærequiritur præmotio divina ad omnem actionem creaturæ.

Respondedo negando consequentiam. Non enim dicit omne quod movetur ab alio præmoveri, sed simpliciter moveri. Sufficienter autem quælibet causâ movetur à Deo, Primò, per hoc quod simul concurrat coëfficiendo cum ea quamlibet illius actionem, quam sine divino concursu non posset sola exercere: Secundò, præbendo creaturæ præviam virtutem effectivam omnis operationis ac motionis, qua ratione omnis actio & motio creaturæ, à Deo tanquam prima illius causâ procedit. Quo etiam sensu alibi dicit Aristoteles, elementa moveri à generante, ex eo tantum quod à causâ quæ generat, sive inducit formam elementi, indita sit elemento vis naturalis quæ per se sursum aut deorsum moveatur, generante etiam absente, & nullum motum actu imprimente. Adde, non paucos dictum Aristoteles sic legere; Omne quod movetur ab aliquo movetur; nempe vel ab alio, vel à seipso.

R. P. Arsdck. Tom. I.

Dico secundò: In agentibus liberis prædeterminatio physica non videtur illo modo posse consistere cum libertate actus prædeterminati.

Probat. Potentia libera est positis omnibus ad agendum immediatè prærequisitis potest agere & non agere; ut constat & lumine rationis, & consensu communi, etiam in Schola Doctoris Angelici. Atqui posita prædeterminatione voluntas non potest agere & non agere, sed debet infallibiliter id agere ad quod determinata est, sine potentia hic & nunc expedita ad oppositum. Ergo prædeterminatio physica non potest consistere cum libertate.

Minor probatur: Quia, omnis suppositio antecedens immediatè actum, independens à voluntate, & actum infallibiliter inferens, tollit potentiam liberam agendi & non agendi; determinat enim præcisè ad actionem, sic ut stante illâ suppositione impossibile sit voluntati actum omittere. Ex hoc enim capite necessarius est amor beatificus, aut quicumque actus voluntatis qui ex necessitate elicitur. Atqui prædeterminatio physica est talis suppositio immediatè antecedens, & independens, infallibiliter inferens actum voluntatis, in hoc enim plerumque Thomistæ conveniunt. Ergo posita & stante prædeterminatione non manet voluntati potentia agendi & non agendi, adeoque necessariò præjudicat libertati actus prædeterminati.

Confirmatur nostra probatio: Gratia efficaciæ non consisteret cum libertate si ita per se determinaret voluntatem ad eliciendum actum bonum, ut posita gratiâ impossibile foret non sequi consensum voluntatis. Ergo neque prædeterminatio physica consistet cum libertate, cum eâ posita impossibile sit non sequi actum prædeterminatum. Antecedens patet ex Tridentino *sess. 6. cap. 4.* asserente hominem posse dissentire gratiæ si velit: item, hominem posse abjicere gratiam si velit: quia censebat aliàs efficaciam gratiæ non stare cum libertate.

Respondent primò Thomistæ, ad minorem nostri argumenti cum distinctione, & dicunt, Posita prædeterminatione voluntatem posse agere & non agere, in sensu diviso, id est, considerando voluntatem per se, & ut est potentia divisa ab actuali prædeterminatione, etsi nequeat non agere, in sensu composito, hoc est, componendo voluntatem cum actu prædeterminato, quem non potest non elicere ex hypothesei quod illum actu eliciat, quam dicunt esse necessitatem merè consequentem: atque ita ajunt intelligendam esse definitionem potentiæ liberæ, ut sufficiat posse agere vel non agere in sensu diviso: quo etiam modo aliqui conantur explicare sensum Tridentini. At contra: Non habet voluntas in casu potentiam non agendi in sensu diviso; quia stante prædeterminatione non habet potentiam ponendi istum sensum, sive carendi actuali exercitio actus prædeterminati, quod probo, Non ponitur actu sensus divisus nisi ab eo qui potest auferre prædeterminationem; atqui in voluntatis potestate non est auferre aut excutere prædeterminationem, quæ à Deo solo voluntati imprimitur: ergo non est in potestate voluntatis ponere sensum divisum: ergo nec in sensu diviso actum omittere.

Respondent secundò, Posita prædeterminatione, cum potentia ad agendum, remanet etiam potentia ad non agendum, quia saltem permanet ipsa voluntas per

P 2

tas per

tas per omnia naturæ suæ relicta, quæ etiam tunc est potentia ad non agendum.

Sed contra: Remanet quidem potentia ad non agendum remota, & per prædeterminationem impedita, concedo: remanet potentia proxima & expedita, nego: voluntas enim prædeterminata ad agendum est tantum potentia remota & impedita ad non agendum; non sufficit autem potentia remota & impedita, quia sic voluntas hic & nunc non habet in potestate sua actum & non actum.

Quinimò in eadem forma conficiam, actum voluntatis quacunque necessitate elicitum, semper remanere liberum, sic enim argumentor: posita per Deum quacunque voluntatis necessitate, semper remanet voluntas in se & essentialiter potentia libera, ergo posita quacunque necessitate actus voluntatis erit liber. Consequens est apertè falsum, ergo & istud ex quo sequitur.

Respondent tertiò: Ad libertatem non simpliciter requiri immediatam indifferentiam voluntatis, sed etiam indifferentiam Judicii, sive cognitionem proponentem objectum sub aliqua ratione boni, & sub aliqua ratione mali, quam vocat Alvares indifferentiam objectivam, quæ stante ajunt impossibile esse necessitati voluntatem, & illius tantum defectu amorem beatificum esse necessarium.

At contra: Libertas in eo consistit, quod positis omnibus ad agendum prærequisitis possit voluntas agere & non agere: Atqui posito illo iudicio indifferenti, & supposita prædeterminatione, non potest voluntas non agere; ergo ad libertatem non sufficit tale iudicium: probatur consequentia: Non potest sufficere indifferentia iudicii quando aliunde habetur causa necessitatis, qualis hic est vis ineluctabilis physice prædeterminationis: sic enim satis non foret, intellectui inesse iudicium indifferens, si illo stante Deus negaret voluntati concursum ad amorem objecti indifferenter cogniti, illo enim iudicio non obstante omfio amoris esset absolutè necessaria. Denique fatendum est gratiam non adimere intellectui iudicium indifferens, & tamen si voluntas non possit rejicere gratiam, jam necessitaretur ad consensum, ut definitur Tridentinum contra Lutherum, qui docebat ex necessitate voluntatem gratiæ obsecundare. Sed neque Lutherus, neque Calvinus cognitionem objecti indifferenter sustulerunt, & tamen damnati sunt, eo quod docerent voluntatem per gratiam necessitari.

Respondent quartò, maxime recentiores. Prædeterminationem non esse suppositionem antecedentem, sed esse ipsam actionem creaturæ prout est simul à Deo, juxta tertiam expositionem supra in §. 1. sive esse applicationem omnium prærequisitorum ad actionem creaturæ. Ergo, inquiunt, prædeterminatio spectabit ad actum secundum; ergo creatura ex parte actus primi erit potens agere & non agere.

Contra: illo etiam posito, determinatio ad illam actionem oritur à solo Deo; ergo non erit in potestate voluntatis create illam non ponere, cum penes illam non maneat determinatio ad agendum, vel non agendum, ergo respectu voluntatis create actus secundus non erit liber. Imò ex parte actus primi dabitur adhuc aliquid quo posito necessariò ponitur actio, nempe prædefinitio, seu decretum efficax ponendi istam prædeterminationem, cum quo stare nequit, non actio; nam ad decretum necessariò sequitur præ-

determinatio, & ad prædeterminationem actio. Denique sive statuas prædeterminationem esse talem actionem creaturæ, sive talem applicationem, quæro, an illa sit causa cur agat creatura? Id certè non negabis, nisi à communi recedas: at causa tenet se ex parte actus primi: Ergo frustra ad causam secundam, aut istam applicationem recurreris.

Sed postremò dices: Voluntas potest se ipsam determinare ad agendum salvà libertate: ergo similiter Deus poterit suâ præmotione illam determinare illa libertate; habet enim Deus omnem potestatem in voluntatem creatam, quæ potest voluntati in se ipsam competere. Idque corroborat ex verbis S. Augustini de Corrept. & gratia cap. 14. Deus magis habet in potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas.

Respondeo neg. consequentiam, Quia determinatio quæ oritur ab intrinseco, sive ab ipsa voluntate, sita est in potestate arbitrii; determinatio autem quæ oritur ab extrinseco non est in ejus potestate, adeoque antecedenter necessitat. Habet ergo Deus in voluntatem liberam, omnem potestatem possibilem, sed non impossibilem, qualis esset, eam reddere liberam, & tamen ad unum determinatam.

Habet quoque voluntates liberas hominum in sua potestate æq; ac ipsi, hoc sensu, quod Deo sint in promptu media indifferentia & innumera, per quæ mediante scientiâ mediâ, posset quemvis actum liberum à voluntate create impetrare. Et hæc optima est S. Augustini explicatio, quæ si tibi non sat ardeat, vide ne tuum in te argumentum hoc modo retorqueam: Habet Deus omnem potestatem in voluntatem creatam, quam habet ipsa: atqui voluntas create potest determinare se ipsam etiam ad formale peccati: ergo & Deus. Hoc autem penitus negant etiam ipsi prædeterminationis physice defensores. Nunc itaque ulterius.

Dico tertiò, Datâ prædeterminatione physica ad actus peccaminosos, non apparet quo modo Deus non esset auctor peccati.

Probat: Qui ponit prædeterminationem ad peccatum magis videtur esse auctor peccati, quàm homo, aut dæmon suadens & instigans ad actum peccaminosum: instiganti enim potest voluntas resistere, prædeterminanti non potest: sed dæmon suadens & instigans ad actum peccaminosum hoc ipso est auctor peccati: ergo multò magis Deus, si prædeterminet ad actum peccaminosum, esset auctor peccati, Unde ulterius sequetur injustam fore pœnam quam Deus peccantibus infligit.

Respondent, Deum non prædeterminare ad formale peccati seu ad malitiam, sed tantum ad materiale peccati, sive ad actus peccaminosi physicam entitatem, non ad illius moralem deordinationem.

Sed contra primò, sive formale peccati consistat in positiva entitate actus, sive in aliquo negativo, utrumque est necessariò connexum cum actu intrinsece peccaminoso v. g. in odio Dei: ergo non potest Deus prædeterminare ad materiale, quin etiam prædeterminet ad formale talis peccati.

Contra secundò, Suadens alteri odium Dei, aut mendacium non quâ malum, sed quâ utile, sic ut utilitatem tantum intendat, non malitiam, rectè adhuc censetur author istius odii, & mendacii; ergo multo magis illius author erit prædeterminans ad materiale

teriale peccati, vi cuius debet sequi talis actus à quo malitia est inseparabilis.

Contra tertio; Damnatur error Calvini in *Trisd. Sess. 6. can. 10.* quod doceret Deum impellere homines ad peccatum; & tamen non contendeat ille Deum impellere ad formale peccati, sed potius ad materiale, ut ex illius asseclis tradit *Chamierus*, hoc autem materiale peccati non minus infert prædeterminationem quam impulsus ad instigationem; ergo infert pariter formalem malitiam dum ea cum materiali peccato insolubili nexu sociatur.

Sed *quæres*, Quomodo etiam in nostra sententia non ledatur libertas, & Deus non sit author peccati, cum statuamus in Deo decretum concurrenti, imò & concursum Dei actualem ad omnem actum etiam peccaminosum?

Respondeo, In nostra sententia hæc omnia rectè salvari. Quia statuimus in Deo decretum concurrenti efficacis quidem & absolutum, sed indeterminatum tam quoad exercitium, quam speciem actionis: sic ut vi illius decreti non potius velit Deus amorem quam non amorem, aut odium amori oppositum: ac si diceret, Volo omnipotentiam meam paratam assistere causis secundis, ut ab illis ad quamlibet actionem determinari possit. Concursus autem quo Deus in actu secundo agit cum creatura, non est prævisus aut prædeterminans, sed tantum simultaneous, sic ut eadem actio procedat à creatura ut causa determinante, & simul à Deo ut causâ determinatâ, sive permitte se à creatura determinari, & quasi trahi in consortium ejusdem actionis. Per hunc autem concurrenti modum satis patet neque lædi creaturæ libertatem, cum non aliunde, sed à se ipsa ad agendum determinetur: neque Deum esse authorem peccati, cum creaturam ad actum peccaminosum non determinet, sed tantum permittat se trahi ad cooperandum creaturæ juxta naturalem illius exigentiam.

Quæres secundo, Quo pacto discernatur sententia prædeterminantium, à doctrina Jansenii contraria libertati voluntatis creatæ?

Respondent facile prædeterminantes, se ab ea doctrina plurimum discrepare. Primo, quia damnata est illa doctrina Jansenii quæ tradit, Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ non posse resisti, & ad merendum & demerendum non requiri libertatem à necessitate, sed tantum à coactione; quam illi omninò abhorrent, & meritò damnatam admittunt.

Secundo, Dogma Jansenii negat in statu naturæ lapsæ dari gratiam sufficientem; Defensores verò prædeterminationis gratiam illam in terminis defendunt, & admittunt eam suo effectu posse carere.

Tertio, docent hi requiri prædeterminationem physicam in omni statu naturæ, tam integræ, quam lapsæ, eò quod ipsa conditio causæ creatæ illam absolute deposcit, non ex eo quod in actibus illis aliquo modo amissa sit libertas indifferentiæ per peccatum Adami, ut aliqui perperam volunt. Denique absolute negant voluntatem prædeterminatam necessitari, sed potius Deum prædeterminare consueverunt ad naturam causæ liberæ. Quamvis autem alii Theologi contrarium opinentur, doctrinam tamen prædeterminantium ab Ecclesia nullo modo interdicitur, aut ullâ censurâ notatur, sed libere in Scholis defenditur & disputatur.

Quæres tertio. Quid de prædeterminatione physica senserit Doctor Angelicus?

Contentundum operosè non pauci contra alios mentem D. Thomæ, & plurimum Thomistarum ab hac prædeterminatione omnino alienam esse; & ex ea Schola varios qui contra eam militant longo ordine conscribunt. Id sedulo præstat Petrus à S. Josepho, Ruiz, Henao, de Cerf, Josephus de Vita, & postremò Borul, ac plures alii. Sed nobis hic consilium non est alias ex aliis quæstiones ferere, sed potius rem ipsam paucis complecti, & eorum quibus scribimus captui accommodare.

CONTROVERSIA TERTIA.

An prædeterminatio absoluta ad gloriam facta fuerit ante prævisa hominum merita, & Reprobatio ante prævisa demerita?

§. I.

Exponitur status Controversiæ, & de ea varia Scholarum sententiæ.

Cæpit hæc Controversia primo omnium agitari circa annum Christi quadringentesimum, dum S. Augustinus ageret contra Pelagianos: nam à Patribus qui ante Pelagii tempora floruerunt nunquam expresso, sed tantum ex incidenti, tactam fuisse, tradit ipse Augustinus lib. de dono persever. At demum circa annum Christi 1535. Joannes Calvinus, ejusque asseclæ, de modo electionis ac reprobationis divinæ novos, gravissimosque errores invexerunt, de quibus supra in polemici actum pag. 61.

Inter Doctores Catholicos, de quæstione in titulo proposita, magna est etiam hoc tempore sententiarum discrepantia. Prima est opinio Thomistarum, cum D. Thoma ut illi cum interpretantur, asserentium omnes qui salvandi sunt, à Deo electos esse ad gloriam ante prævisa eorum merita, ad construendam ex illis Jerusalem cælestem, sicut Architectus pro suo arbitrio eligit certos lapides, postea aptandos, ad constructionem ædificii. Eandem esse mentem Scoti sentiunt plerique Scotistæ qui eum sequuntur, ego tamen ex illis novi Professores probè eruditos aliter sentientes. Ex Auctoribus etiam Societatis ad hanc sententiam accedit Bellarminus, Suarez, Henriquez, Ruiz, Toletus, Tannerus, & quidam alii.

Non conveniunt tamen omnes prædicti auctores cum Thomistis in modo explicandi hanc electionem. Nam Suarez vult quidem electionem ad gloriam factam esse ante prævisum peccatum originale, sed quoad eos qui electi non sunt, in hoc signo tantum vult illos esse negativè reprobatos, id est, simpliciter non electos, nullâ adhuc ex parte eorum datâ causâ. At Alvarez cum pluribus Thomistis statuunt Deum in hoc signo ceteros non electos positivè exclusisse à gloria, necdum tamen destinasse ad supplicium ante prævisionem peccati originalis. Verum è contra quoad originale Bellarminus, Ruiz, Toletus, Tannerus, nolunt discretionem salvandorum à non salvandis factam esse ante prævisum peccatum originale, sed in ipsum originale prævisum referunt reprobationem exclusionem à gloria æterna.

Sed bene notandum est, hoc discrimen universale inter Thomistas, & prædictos Auctores Societatis

Arde
kin

theo-
logia